

Konstnärstipendier

Byråkrati garanterar inte kvalitet

Inom konstvärlden finns flera byråkratiska organisationer. Ett exempel är det statliga stödsystemet för konstnärer, där konstkommissioner fattar beslut om vilka konstnärer som ska beviljas stipendier. Men hur passar ett byråkratiskt system ihop med bedömningar av konst?

I slutet av 1800-talet funderade den tyske sociologen **Max Weber** på bakgrunden till och beskrivningen av industrialiseringen och kapitalismen. Han ansåg att byråkratin var ett av uttrycken för den rationaliseringsprocess som han såg i samhällsutvecklingen. Weber gör en uppräkningslista av vissa egenskaper som byråkratier har, till exempel att byråkraterna bara utför de förpliktelser som deras befattningar föreskriver och separerar sina privata åsikter från sin organisationsroll.

Under 1900-talet betonas en negativ bild av byråkrati. Man ansåg att flera negativa effekter kan komma av det byråkratiska systemet. Byråkraten beskylls för att inte känna något personligt ansvar för sina handlingar. Byråkratier anses vara präglade av tidsödande rutiner och krångel med formulär och brist på flexibilitet.

Idag ses byråkrati som problematiskt både när det gäller effektivitet och demokrati. Den offentliga förvaltningens storlek har ökat och man försöker på olika

sätt minska byråkratins negativa effekter genom olika kontrollsystem, decentralisering och offentlighet. Men kan det finnas positiva aspekter av byråkratin i da-

gens statliga förvaltningar? Webers poäng är att byråkraten följer organisationens regler och behandlar sina klienter opartiskt och utan att blanda in personliga

FAKTA: CENTRALKOMMISSIONEN FÖR KONST

Centralkommissionen för konst är undervisningsministeriets sakkunnigorgan på konstens område. Den består av ordförandena för statens konstkommissioner (filmkonst, litteratur, bildkonst, design, scenkonst, byggnadskonst, tonkonst, danskonst och fotokonst) och av sex övriga medlemmar som förordnas av statsrådet.

fördomar. Detta gör det möjligt att förutse byråkratens beslut och åtgärder.

Förutsägbara beslut

Om byråkrati innebär att tjänstemännen inte låter personliga åsikter och fördomar påverka beslutsfattandet kan man dra slutsatsen att klienterna kan förvänta sig fördomsfri och förutsägbar behandling. Det kan ses som positivt att kunna förutse byråkraternas beslut, till exempel när det gäller stipendieansökningar.

Centralkommissionen för konst, det offentliga organet för statens främjande av konst, är dock bara byråkratisk till en viss grad. Den är hierarkiskt uppbyggd med kvalificerade tjänstemän med olika positioner. De personer som sköter de administrativa uppgifterna kan sägas vara byråkrater. Men årligen behandlas tusentals stipendieansökningar av olika experter i de olika konstformernas kommissioner. Dessa personer, som kan vara t.ex. konstnärer, konstkritiker eller museifolk, fattar beslut över vem som beviljas statens konststöd. Det är oklart om

experterna kan ses som byråkrater, eller om de är mera självständiga aktörer.

Centralkommissionens mål är att stöda kvalitetskonst. De beslutsfattande experterna uppnår oftast konsensus när det gäller definitionen av kvalitet, eftersom konsensus underlättar samarbete. Men är denna konsensus förutsägbar? Betonan-

sen sätter det byråkratiska systemet i ett bättre ljus. Men så här fungerar det inte i verkligheten.

Är ren byråkrati möjlig?

Inga beslut är helt förutsägbara. Dessutom är frågan om vi alls kan tänka oss en renodlad byråkrat som fullt ut skiljer

sluten gått till samt få en definition av kvalitetskonst, men det är inte alls givet att de processer man observerat är rationella och förutsägbara.

Byråkratins negativa effekter kan tolkas som positiva; det skulle till och med vara önskvärt med experter som håller sina personliga åsikter på avstånd. Men det är naivt att tro att detta är möjligt när det gäller estetiska bedömningar av konst som producerats av konstnärer som tävlar om spelrum på samma fält som experterna själva.

.....

”Det är oklart om experterna kan ses som byråkrater, eller om de är mera självständiga aktörer.”

.....

det av kvalitet signalerar att besluten inte borde påverkas av konstnärernas eventuella kontaktnät på det konstnärliga fältet, vilket ytterligare bekräftar att experternas personliga bekantskaper inte får vara en faktor. Dessa krav på beslutsproces-

sina privata åsikter från de beslut som han eller hon fattar i sin organisationsroll. När det gäller expertutlåtanden på stipendieansökningar så kan man konstruera händelseförloppet i efterhand och således få en förståelse för hur be-

Jenny Wiik
forskar om konsnärsstipendier och kulturorganisationer och undervisar i konstvetenskap vid Åbo Akademi